

מקורות רפואה בשבת 10 סי' שכח' סט"ו סט"ז

סי' שכח' סט"ו עשרה שרצו לחלל שבת עבור חולה שיש בו סכנה

- מס מנחות סד. "אמר רבא חולה" עד "בעי רבא".
  - רש"י ד"ה ואפ"י בזה אחר זה.
  - שו"ע סט"ו (אין לראות עכשיו בית יוסף, נראה בסט"ז).
  - משנ"ב על הסעיף.
  - ביאור הלכה על הסעיף.
- אם איש הצלה כבר הלך במקום ההצלה וראה שכבר אין פיקוח נפש, האם יש לו לעבור איסור דרבנן ולהודיע לחבריהם שלא יבואו כדי שלא ימשיכו לעבור איסורים דאורייתא.**

- משנה ברורה דירשו הערה 53.
- פסקי תשובות (אות לג' ד"ה "ואיש הצלה" עד "ורשאים חברי הצלה").

סי' שכח' סט"ז ריבוי בשיעורים

- גמ' מנחות (שם "בעי רבא" עד מתני').
- ב"י.
- שו"ע.
- משנ"ב.
- חולין טו: "אמר רב דימי מנהרדעא" עד מתני'. (מבואר שאפ"י מותרות של החולה אסור, שמא יבוא להרבות לא בשביל חולה).
- רש"י ד"ה אדעתא דחולה וכו'.
- שו"ע סי' שיח' ס"ב.

ריבוי בשיעורים אם הוא דאורייתא או דרבנן

- ביצה יז. "ת"ר אין אופין מיו"ט לחבירו" עד "איבעיא להו".

- רשב"א חולין טו : ד"ה המבשל לולה וכו' מתחילה עד "ובשם רבי יצחק".
- ר"ן ביצה ט : ד"ה ומיהא משמע עד ד"ה איבעיא להו.
- וביישוב קושית הר"ן להרשב"א ממס' מנחות, עיין קרן אורה (שבת קלז). ד"ה אבל וד"ה "וצריך" מתחילה עד "שלא ידענה היכן מצינו".
- משנ"ב (סיי שיח' ס"ק יג').

ריבוי בשיעורים באיסורים דרבנן, וכשעושה ע"י גוי

- פסקי תשובות אות לה ד"ה ועוד יש לדעת.
- חוט שני ח"א עמי קצד' קצה'.

[משנ"ב ס"ק מ]

שְׁפַל אֶחָד חָשַׁב שֶׁהוּא יִקְדִּים (53).

- (53) ואם קראו לאחד שיסע להציל נפש, והקדימוהו אחרים וכבר אין צורך שיבוא, ורוצים להודיע לו שלא יבוא, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קצג ס"ק ב) שכיון שאין הוא עושה שום איסור בנסיעתו, אסור לעבור אפילו על איסור דרבנן כדי להודיע לו שלא יבוא. וכן דעת הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם ח"א סי' שלח ס"ק א), והוסיף שאם נמצא נכרי במקום, מוטב לומר לו שיוודיע למציל שלא יבוא.

[משנ"ב ס"ק מב]

אֶפְלוּ הָכִי כָּלָם פְּטוּרִים מִחֻטָּאת (54).

- (54) ואף שהתברר שטעו, ביאר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פל"ב הע' יט) שמ"מ אינם נחשבים כטועים בדבר מצוה שלא קיימו את המצוה, שכיון שדרשו (יומא פה, ב): "וחי בהם, ולא שימות בהם", מסתבר שכל מה שעושים בשביל ספק פיקוח נפש, נחשב כמעשה מצוה.

פטורים ויש להם שכר טוב מאת ה', אפילו הבריאה בראשונה. ואין²⁸¹ צריכים כלל כפרה על מעשיהם, כיון שכוונתם רצויה להציל נפש מישראל, וכל אחד חשב שהוא יקדים.

ומכאן נלמד לענין חבר הצלה שקיבל קריאה להצלת נפש, שרשאי לרוץ ולהגיע למקום הקריאה על ידי נסיעה וטלטול ברשות הרבים ושאר חילולי שבת הנצרכים, שמא שאר חברי הצלה לא יזדרזו כמותו לבוא לשם, כי כל המקדים הרי זה משובח.

אמנם כבר נהגו נכון אירגוני ההצלה לסדר שכל אחד מהחברים יהיה ממונה להגיע לקריאת ההצלה שסמוך למקום מגוריו, ובכך יחסכו חילול שבת וטירחא שלא לצורך.

ולצורך כך רשאים²⁸² כל חברי ההצלה לשאת עמם את^ו מכשירי הקשר גם במקום שאין 'עירוב' כדי שיוכלו לקבל הקריאה וליוודע אם זה קרוב למקום מגוריו.

● ואיש הצלה אשר קיבל קריאת הצלה, ובינתיים נתברר שאין צריך לו, אין²⁸³ להודיע לו שלא יבוא אם כרוך הדבר באיסורי תורה, והגם שהלה

ימשיך לעשות איסורי תורה בחינם, הרי בהיתר עושה, וכאמור בשו"ע הכא יש לו שכר טוב מאת ה'.

ולהודיע לו שלא יבוא על ידי הודעה במכשיר קשר (שאיסור²⁸⁴ הפעלתו מדרבנן, כשאין נורת להט), נחלקו גדולי²⁸⁵ ההוראה, ואם יש חשש שיתרשלו חברי ההצלה בעבודתם עקב ריבוי המקרים שבאים בחינם, או משום הטירחא לחזור לביתם ללא חילולי שבת, ודאי מותר וראוי²⁸⁶ להודיע להם על ידי מכשיר קשר, ובערים הגדולות שמצוי שיצטרכו להם לקריאות אחרות רשאים גם באיסורים דאורייתא ליידע אותם שלא יבואו.

ועל ידי אמירה לנכרי מותר²⁸⁷ בכל ענין להודיע לו שלא יבוא, ואפילו יעשה הנכרי איסורים דאורייתא לצורך כך. ●

ורשאים חברי ההצלה לחזור לביתם עם תיק ההצלה, אפילו במקום שאין עירוב, כי רשות הרבים שלנו מדרבנן, והתירו סופן משום תחילתן, וגם כי עלול להיות להם עוד קריאות הצלה.

(סקט"ז) מחלק אם החולה לוקח בעצמו לבין אם מביאים לו שאין להאכיל בידים דבר האסור. 281. וכמבואר לעיל אות ז'. 282. שו"ת אגרות משה ח"ד סי' פ"א, שאין לומר שישארו בביתם ולא יטלטלוהו ברשוה"ר, כי ימנעו אנשים מלהיות חבר בארגוני הצלה, אמנם ודאי ראוי למעט בחילולי שבת עד כמה שאפשר, ולא יעמדו לפוש בלכתם ברשוה"ר, ואם באפשרות ישאו אותו על גופם בשינוי מימות החול, וישנם ארגוני הצלה שסידרו שיהיה מכשירי קשר בבית הכנסת, ולזמן מועט שבין ביתו לביהכ"נ לא חששו שמא יבוא קריאת הצלה. 283. סי' נשמת אברהם סי' של"ח סק"א בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, וכדלעיל ברמ"א סעי' י' וכל שכן לענינינו, ולעיל סי' ש"ו משנ"ב סקנ"ח ושם אות ל"ג. 284. ע' שו"ת ויברך דוד ח"א סי' מ"ד. וקריאות טלפוניות ודרך^ו מכשירי מירס וכדו' כרוך באיסורי דאורייתא, כי^ו במרכזיה ישנם נורות להט. 285. בס' נשמת אברהם שם בשם הגרש"ז זצ"ל אוסר לעשות גם בשאר שבותים דרבנן, שהרי בהיתר גמור נוסע לקריאת הצלה, ובשש"כ פ"מ סעי' פ"ה שרק ע"י נכרי שיטלפן מותר כשגם מקבל השיחה הוא נכרי, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' קצ"ג, שו"ת קנין תורה ח"ג סי' מ"א (ועיי"ש שמצדד להתיר גם כשמקבל השיחה יהודי, כי מצילו מנסיעה שיש בה הרבה איסורי תורה), וכן מובא בכמה ממחברי זמנינו בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ע' שו"ת מנחת אשר ח"א סי' כ"ב בהרחבה רבה בענין זה, ומסקנתו שמוטב להודיע ע"י מכשיר הקשר שלא יבוא, וכן העלה בשו"ת ויען דוד ח"ג סי' כ"ב, וגם בטלפון ע"י שינוי (בהרמת השפורפרת בשינוי). 286. אמנם לפעמים עדיף השתיקה בזה, כי אם איש ההצלה נוהג ברכבו ובאמצע דרך בלתי מיושבת וכדו' יקבל קריאה שאין צריך לבוא, יקשה עליו מאד לעזוב את רכבו מיד ולחזור ברגליו או למצוא נכרי, ובלא"ה יצטרך לסמוך על התירא ד'סופן משום תחילתן' גם באיסורי תורה, והכל לפי הענין. 287. וכדלעיל הערה 283.

עין משפט
נר מצוה

ט א מ"י פ"ו מלכות
תמלין ומספין הל"ה:

שיטת מקובצת

א) העומר. עין בחוס
(דף פה ע"א): ב) משום
כרמל תקריב. עין חוס'
(דף טו ע"א): ג) מהיבא
איבא עומר לאחוי
אכרו: ד) מהיבא איבא
לאחוי אכרו: ה) אויב
חזא ידיה: ו) לענתה
ממש: ז) ברוק ואשכוח:
ח) תיבות בשלשה בג'
מולות נמחק: ט) מביאין
אותה ה נמחק: י) ספירה
ק: י"א) ומה"ל ידיתה
ממש כמו ליבא היינו
לאחוי אכרו: י"ב) אויב
חזא ידיה: י"ג) ליום
מלאות ימי לידתה
שמביאין ק"ל ליבא:
י"ד) דשמתין. מקשים
הנילם על היתר דאמרינן
במסכת יומא כ"ו וכו'
דשון כ"ו ופקי איהו
מקום כ"ו דלמה לי קרא
תיפוק ליה דכי פגע
ברישא כ"ו ותיקן ה"ש
דלא אמרין אין מעבירין
אלא בשתי מצות
שקודמת להו מקודם
אבל לקבוע מקום לא
שיין וקשה משמעתי
דלא הו"ל אלא לקבוע
מקום קאמר דאין
מעבירין ובמקום קודם
סימנא חייב לעשותה.
ת"ר:

תורה אור השלם

א) ואם תקריב מנחת
בפזוים ל"י אביב
קלוי פאש גרש פקול
תקריב את מנחתו
בפזוים: ב) י"ד

משום ברמ"ז. תקריב פירוש כך ומלא ואין זה גורעין ומוסיפין
צאלנע מיצה דהו כמו שמלה שלמה: **איבעית אימא**
אין מעבירין ע"ה המצות. צ"ל אחוזה מןקומן (ומהס דף מו.) ג"כ פירס
הפנימיים דמתן שירי הדס היה שופך על יסוד מערבי של מוצת החיון

מ"י צגמ' מ"ט דלמך קרף אל יסוד
מוצת העולה אשר פתח אהל מועד
ההוא דפגע צרישא פ"י בקונית' דמאשר
פתח אהל מועד דריש דמשמע יסוד
שכנגד הפתח והוא מערבי של מוצת
שהוא כנגד פתח ההיכל ולא גרסינן
הוא דפגע צרישא דמשמע מטעם
שאין מעבירין על המנחות וכפירושו נראה
מדקאלמר (ומהס ד' נג.) ג"כ שירי הדס
של מנחות הציבור והיחד ר' ישמעאל
אומר זה והוא יסוד מערבי דקסבר ילמד
סמוס מן המפורס' (מחטאפת פנימין)
משמע דמפורס' צדיק ועוד דלמ"ד
(ס) יסוד דרומי קאלמר ולמד ירדמו
ע"ה הכנה לילתחו מן ההיכל מהיין
פשוט לו זה יותר מזה ועוד אמר צ"ל
קדשי קדשים (סע מה): שרייס צדיק
כתיב צו אשר פתח אהל מועד והשתא
קשיא דהיא גופה למה לי קרא מיופק
ליה דלח מעבירין על המנחות כדלשכתן
הכא וצ"ל דיומא (דף ג.) דפרין מלי
שנא דהיבז מורחית לפוינת צרישא וכו'
וג"כ דישון מוצת הפנימי והמנורה
אמרי' [דישון] דמוצת קודם משום דלח
מעבירין וכן עבזרי דרעא אטוטפתא
אסור ומתלחין דלח שייך לח מעבירין
על המנחות אלא כשיש עמי מנחת לפני
כגון דישון מוצת והמנורה או כגון מנחת
קרנות שאין ידוע מהיכן יתחיל וכן כהן
דשמעתי' (ט) שטולט מן הקרוב אצל
לקבוע מקום אשפיכת שרייס לא קענו
מהאי עטמא אי לא דגלי קרא צדיק':
ארוך אדם אשר ילמד את בנו
הכמות יונית. והוא דמשמע לקמן בסוף
שמי הלחם (דף טו): דמי שלמד כל
המורה כגון בן דמא בן אחומו של ר'
ישמעאל שיי' אי לאו משום דכתיב לא
ימוס ולמ"ד אפי' לא קרא אדם אלא
קריאת שמע שחרית וערבית קיים מנחת
לא ידעו משמע דמינו הכא דליכא
זורך דשמע היה קרוב למלכות כדלשכתן
בסוטה (דף מט): דשל בית רבן גמליאל
המירו להם ללמוד חכמת יונית מפני
שקרוצין למלכות ומה שלח המירו לו

ר' ישמעאל שמא לא היה כל כך זורך ליצור כמו צרי"ג ורבינו שמואל מפרש גזירה היה ואי אפשר להיות דר' ישמעאל לאחר חורבן
היה שפדור ר' יהושע צ"ל הניקין (גיטין נה.) ומינוק היה ואפי' ר' ישמעאל אחר שהמורה הרוגי מלכות לא קדם כ"כ דרש"ז (נה) נהרג עמו
ואמרינן (ה) הלל וגמליאל ושמעון נהגו נשילאזתן צפני הבית מזה שנה ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדליתא צפ"ק דע"ו (דף ט.) דמלכות
בית חשמונאי פסק צפני הבית מזה ושלש (ט) שעמד הורדוס ואס תלמור והלא פולמוס של טיטוס היה נשעת חורבן ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא
דגזרו על עטרות כלות ושלח ילמד אדם את בנו חכמת יונית ופולמוס של טיטוס היה נשעת חורבן ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא
כדליתא צפ"ק דע"ו (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק צפני הבית מזה ושלש ותיקן ה"ר יעקב צריש שמעון דמעיקרא גזרו ולא קיבלו
מינייהו ולבסוף גזרו וקיבלו מינייהו ועוד יש לומר דמעיקרא קאי צארוו בעלמא ואי צעי לקצולי עלי' לטותא דרענן שרי ולבסוף גזרו וקסרו
לגמרי ומינה קשה דהא אמרי' (שעשוע דף לו.) ארור צו קללה צו נדוי: **ועל** אותה שעה שנינו מעשה שבא עומר מנגות צריפין. צירושלמי
דשקלים (פ"ה ה"ב) מני לה ארריך עובדא שפעס אחת (ט) נקדפה ארץ ישראל כו' וצמטכת פדיות (פ"ו מ"ה) מניא עובדא דהכא על ההיל דתמידי של שחר
קרב ד' שעות ורש"י (פ"ו) תפלת השחר (מכות דף טז) דציני שלמה היה כשנשא בת פדיות שער ד' שעות והיו מפתחות על בית המקדש
תחת מראשתי והכי נמי איתא צפסיקתא: **אמר** א"ה מורדכי. פירש בקוונטרס דהוא מרדכי שהיה צימי אשכנז ומינה הוא לומר
שהארץ ימים כל כך ונראה על שם מרדכי הראשון היו נקראין הממונים על שמו לפי שאינם ממנים אלא בקיאים צעלי שכל ומדע:
אסיכרא. פירש בקוונטרס חור שבמנחות הדלם שתחפצין צו הצריח לנעול וכן פירש בערוך ועוד יש לפרש סיכרא קבר

דער כאן לא קאמר רבי ישמעאל. צממני לניצנר צלקיטת התבואה:
א"א משום דכי מונשא באביהא. כלומר בתבואה ממוטת קצירה דלא
קצר אלא שלשה סאין אצל הכא דכי ממוטת צממני האוכל מפניש בקצירה
דתלש שמי עוקצין לא אמר דלימעוט צאול: **מתני'** (א) בשל כל זכרו:
מגלות) א"א ביכר. לא בשל כל זכרו:
גגות צריפין ועין סוכר. רמזן מירושלים
מאל: גמ' מאי טעם. צענין מן
הקרוב: ברמ"ז. תקריב כך ומלא
שמהל התבואה רכה ומלללת צד ולי
מייתי מרחוק נציב לה זיקא ומתקשה
בדקך. האי רמזן צממנת העומר כתיב
(ויקרא ג): (ג) ואין מעבירין בו.
והלך כשיזא מירושלים לנפק עומר
אומה שמואל ראשון נוטל דלח מעבירין

על המנחות: הורקנים ואריסטובלוס.
שני אחים היו: והיה שם זקן אחד.
מצפנים: חכמת יונית. רמזות: ע"ה
אותה שעה בו. שאומן הסילות המרבי
כל ספירות ירושלים: ממש עומר. ומן
עומר: אכרוז. הכריזו כל מי שזידע
תבואה שידענה: ההוא חרשא. ממש
צריפא. צור"ל שאין לו גג אלא חד
מלמעלה ומן ערבה הוא: מורדכי. שהיה
צימי אשכנז: שתי הלחם. של חטין:
אנינא. צעינו: סיכרא. חור שבמנחות
הדלת שבו תחכים הצריח לנעול:
קן. שני עופות: ציובתי. אלו (ט) מצול
הקן זה [וכן] לימתי [וכן] לעונתי:
ציובתה (ג) ממש. דזבה מציאה לאחר
ימי ספירה (קן א'): ציובתי ממש.
היינו זכה ששופעת כים: ציובתה
ממש. היינו נמי לעונת קרנן וצתה
ליום שמיני שלה: דבד"הו. תלמא קינין
חדא פיריה חטאת ומחא עולה דקן
יולדת וזכה אחד חטאת ואחד עולה:
בוזב סיכנה. שהיתה שופעת לס
יותר ונסתכה למות ולנדה לקינה
להציא (ד) דהויין מרזייהו עולת נדה
וה שאמרה לימתי ציס סיכנה וו
שאלמרה לעונתי צעניה סיכנה:

להו מורדכי ומי איבא דוכתא דשמה עין סוכר או סוכר עין ברוק ואשכחו הנהו
שלש נשים דאיייתו שלש קינין חדא אמרה ליבתי וחדא אמרה לימתי וחדא
אמרה לעונתי סבור מינה זיבתי וזה ממש לימתי ממש לעונתי לעונתה
דכולהו חדא חטאת וחדא עולה להו מורדכי שמא בוזב סיכנה
שמא בים סיכנה שמא בעינה סיכנה דכולהו עולות ניהו (ב) ברוק ואשכח
והיינו

קודם:
ואריסטובלוס בן אחין
היו: היה שם זקן א'
מבפנים. שהיה מכיר:
על אותה שעה שנינו
מעשה שבא וכו'. לפי
שכל סביבות ירושלים
החייבו ולא היתה שם
תבואה: מטא זמן
עומר. אותה שנה:
אכרוז. אי איבא מאן
דידע היבא הוה חדש:
אתא ההוא חרשא.
שהיה שופע ואינו
מדבר: אצריפא. בית
קטן של קנים: אסיכרא.
מקום הבריה של דלת:
סבור מינה. שאר רבנן:
הא דאמרה ליבתי.
זיבתה ממש כדכתיב ואם
טתרה מוזהב וגי' ביזום
השמיני [תקח] וגו':

צעלי
לימתי. היינו נמי ליבתי כלומר שלמו ימי זבתי:
כשאר זכה אלא בוזב סיכנה שהיתה חולה הרבה ונסתכה מחמת חולי וזכה ונדרה שאם תופא שתביא קרבן לעולה ובי הקינין לעולה קיימי. וקיני טתרהה כבי הביאה. והללו אחיה לעולה בלבד:
לימתי שמא בים היה עוברת וסיכנה מחמת הנחשול ונדרה להביא קינין ושניהן עולה: לעונתי שמא בעינה סיכנה שהיה כאב בעינה ונדרה להביא קינין לעולה אם תירפא: ברוק. שאלום ואמרו
חשק שלמתי ע"ה רבינו גרישום: (ב) נכאש צ"ל ומל שיהא מלל צד ואי מייתי ליה ממחוק לא הו"ל וכן מל

מסורת הש"ס
(א) וימא לג. ושי"ג.
(ב) ק"ק פז: סוטה מט:
(ג) צ"ק מ"ז. (ד) שס נ"א.
(ה) ק"ק. (ו) ועיין מוספות
מגילה ו: ד"ה מסכתא.
(ז) עשה ט"ו. (ח) צ"ל
קודם שעמד צ"ק. (ט) צ"ל
יבשה א"י צ"ק. (י) צ"ל
שלפנינו צממנת לא מלאמי
ועיין צ"ל המנחים על
משנה דעדות פ"ו מ"א
אמנם ממשי ל"א פירש"
קן וקסי' כדליתא
צפסיקת'.

הנהגות הב"ה

(א) גמ' משום כרמל
תקריב וציפנת א"מא:
(ב) רש"י ד"ה דאין
מעבירין: (ג) ד"ה
לויבת זבה ממש וכו'
ספירה קן ליבשה
אחרינא לימתי ממש
היינו זכה: (ד) ד"ה מוש
וכי' להבא קן דהויין:

גליון הש"ס

[ממ"ז תוס' ד"ה ארור
וכו' והא דמשמע וכו'
דמי ש"פד כ"ה
התורה וכו' שרי. ע"ה
הכ"ש פ"ק דלפא מ"א
ד"ה ותמול תורה אן
לה שיעור ירושלמי]:

רבינו ג' דקיימי

פשיטא ג' דקיימי
בעוקף אחד במייתין.
דקא מימעטא בקצירי
והלישא בעד. כ"ה כאן
לא קאמר ר' ישמעאל
התם דבשבת בא מ'ג
סאין. דכ"ה ממוט
באורכא וכי לא מייתי
אלא שלש סאין ממוט
בקצירה. אבל הכא
משום דכי ממוט
באפילה כמרגות נפישא
קצירה דתרי קיימי בתרי
עוקצין ורדאי שלש
מיית' דקיימי בעוקף
אחד ומימעטא קצירה:
משום [כרמל] דבעינן
שיהא רך ומל (ט) ומל
ממלל: ואי מייתי ליה
מרחוק היה מולל ולא
היה רך: אין מעבירין
על המצות. אלא הקרוב
קודם:
ואריסטובלוס בן אחין
היו: היה שם זקן א'
מבפנים. שהיה מכיר:
על אותה שעה שנינו
מעשה שבא וכו'. לפי
שכל סביבות ירושלים
החייבו ולא היתה שם
תבואה: מטא זמן
עומר. אותה שנה:
אכרוז. אי איבא מאן
דידע היבא הוה חדש:
אתא ההוא חרשא.
שהיה שופע ואינו
מדבר: אצריפא. בית
קטן של קנים: אסיכרא.
מקום הבריה של דלת:
סבור מינה. שאר רבנן:
הא דאמרה ליבתי.
זיבתה ממש כדכתיב ואם
טתרה מוזהב וגי' ביזום
השמיני [תקח] וגו':

ב חלק טו וזכר דימי
ג שבת לח במשנה
כתבא קמא דר"י הרי"ף
ורמב"ם פרק ט.

(ז) גם לאחרים, ולערב מתר גם לו מיד (ואם אמר לאינו יהודי לעשות לו מלאכה בשבת, עין לעיל סימן שז סעיף כ: *ב. שהשוטט בשבת לחולה, בין שחלה מאתמול בין (ח) שחלה היום, (ט) מתר הפריא לאכל ממנו (י) חי (בשבת), אבל המבשל (או עשה שאר מלאכה) לחולה, (יא) אסור (בשבת) לבריא או לחולה (יב) שאין בו סכנה, דחישנין (יג) שמא ירבה בשבילו. הגה ואפלו בשל על ידי אינו יהודי (יד) אסור (טו) בשבת (תוספות פרק קמא דגיטין ור"ן פרק אין מעמידין). ואם קצץ פרות מן המתקבר לחולה בשבת, אפלו היה חולה (טז) מבעוד יום, אסור לבריא בשבת, משום (טז) שגדל והולך בשבת ויש בו משום מקצה (בית יוסף בשם אורחות חיים): *ג. כפשם שאסור לבשל באור כף אסור לבשל (יז) בתולדת האור, כגון לתן ביצה בצד קדרה או לשברה על סודר שהוחם באור כדי שתצלה. (יח) *אפלו בתולדת חמה, כגון בסודר שהוחם בחמה, אסור, גזרה אטו תולדת האור, וכן אסור (יט) להטמינה (כ) בחול או באבק דרכים שהוחמו

שערי תשובה

סימן כח. ועין בשער אפרים סימן כח ובשבות יעקב חלק ב סימן קמח ולעיל סימן קח, ועין בכרכי יוסף: (ב) בשבת. עין באר היטב. ועין בסימן קיג בס"ז. ובנקדת הפסח פ"ט, ובענין הכלים רגילין להורות הכשר לכלי חרס על ידי הגעלה שלש פעמים כמבאר ביונה דעה פ"ט: (ג) להטמינה. עין באר היטב. ועין בנודע ביהודה מהרד"א תנ"א כ"ג דמלי"ת כרותח דצלי הוא מדין תורה לענין שמבליע כמו כלי, אבל לחשב כמו צלי לענין אסור בשול בשבת או לאסור הפסח שמלחו משום צלי מחמת דבר אחר, לא, עין פ"ט:

יום, עין סימן רנו סעיף ג. וכתב רש"ל בתשובה סימן סא דמתר לצלות על גג רותח מחמה דלא מחלף בתולדת האור, עין פ"ט, וכתב המגן אברהם דר"י אינם מכריחים, וגם בספר טל אורות חולק עליו, וכירושלימי איתא בהדיא דאסור. כתב הרמב"ם, המבשל בחמי טבריא פטור דהוי בתולדת חמה. וכתב הר"ן דאסור להעמיד מאכל על גבי

באור הלכה

בגוף הדבר שנשתנה מממות שהיה כמבשל וכיוצא בו, אבל המוציא מרשות לרשות, שלא נשתנה הדבר מממות שהיה, אם בשונג, מתר אפלו לו ואפלו בו ביום, ואם במזיד, אסור אפלו לאחרים עד מוצאי שבת מיד, ומכל מקום יש להחמיר בכל אסורי תורה כמו מבשל, עד כאן לשונו. ודע, דלדעת השלחן ערוך דפסק כר' יהודה דבשונג מתר להנות במוצאי שבת, זהו בכל מלאכות, דמנכר הקנס שקנסו חז"ל שלא להנות בו ביום עד מוצאי שבת, אבל בנוטע בשבת והוא הדין בזורע, דבלאו הכי אין יכול להנות לאלתר, שונג שוה למזיד, דבשניהם צריך לעקר הנטיעה, כן איתא בהדיא בגטין נג ע"ב בדעת ר' יהודה, עין פ"ט:

ג *אפלו בתולדת חמה וכו'. עין במשנה ברוכה ברוכה דלהשהות על תולדת חמה מתר, ובחדושי ר' עקיבא איגר מצדד דגם על תולדת אור מתר להשהות, דלא גרע מכירה גרופה דמתר כיון דלא שייך שמה וחתה: *ד. להטמינה בחול. עין בפרי מגדים דאפלו אם הביצה צלויה כל צרכה גם כן אסור להטמינה, דאסור הטמינה הוא אפלו במבשל כל צרכה, כמו שכתוב בסימן רנו סעיף ז:

באר היטב

ד. חי. ובלא מליחה, טור. ועין ביונה דעה סימן סו סעיף ב דהתקח מיהו בעי, ועין סימן שכה סעיף יא: ט. בשבת. אבל במוצאי שבת מתר מיד, ש"ך, וטעמו דכיון דהאינו יהודי בשל בהתר לא בעי להמתין בכדי שיעשה, מגן אברהם. ועין ביונה דעה סימן קיג סעיף קטן י' כתבתי בשם האחרונים דאסור אפלו לחולה עצמו במוצאי שבת, עין פ"ט: ו. והולך. ומרי פרי שלא נגמר בשולו (בית יוסף), אבל בנגמר בשולו לא אמרינן שגדל והולך, מגן אברהם, עין פ"ט: ז. להטמינה. אפלו מבעוד יום, עין סימן רנו סעיף ג. וכתב רש"ל בתשובה סימן סא דמתר לצלות על גג רותח מחמה דלא מחלף בתולדת האור, עין פ"ט, וכתב המגן אברהם דר"י אינם מכריחים, וגם בספר טל אורות חולק עליו, וכירושלימי איתא בהדיא דאסור. כתב הרמב"ם, המבשל בחמי טבריא פטור דהוי בתולדת חמה. וכתב הר"ן דאסור להעמיד מאכל על גבי

משנה ברוכה

שגג בדין טו או שכח, כל זה בכלל שונג הוא: (ז) גם לאחרים. הנה בגמרא פליגי בענין שונג ומזיד ר' מאיר ר' יהודה, ודעת השלחן ערוך הוא דעת ר' יהודה, שכן הספימו הרי"ף והרמב"ם והגאונים, והג"א הסכים בבאורי לשיטת התוספות וסיעתם דפסקו כר' מאיר, דבמזיד אסור בין לו בין לאחרים עד מוצאי שבת, ובשונג מתר גם לו מיד, ובמקום הצורך יש לסמך על זה בבשול בשונג: *ב (ח) שחלה היום. ולא אמרינן דהבהמה היא מקצה מחמת אסור דאיתקצא בבין השמשות מחמת אסור שחיטה, שבאותו פעם לא היה חולה עדין שיהיה דעתו עליה לשחטה, דהא אגן קמא לן כר' שמעון דלית לה מקצה אלא היכי דדחיה בידים, כגון נר שהדליקו עליו באותו שבת, דדחיה בידים שלא להשתמש בו באותה שבת כיון שהדליק בו, אבל גבי בהמה לא דחיה בידים. ועין עוד בבית יוסף: (ט) מתר הבריא וכו'. השעם, כיון דעקר השחיטה לצורך החולה, דאי אפשר לכנותו כשחיה, ולא שייך בזה שמה ירבה

בשבילו: (י) חי בשבת. ובלא מליחה, דאסור למלח בשבת, והתקח בעי משום דם בעין, מה שאין כן דם הכלוע בו ליכא אסור כל זמן שלא פרוש: (יא) אסור בשבת. אבל במוצאי שבת מתר מיד ולא בעינן לזה בכדי שיעשה. וטעימה אם התבשיל יפה בשביל החולה, מתר גם בשבת: (יב) שאין בו סכנה. דגם הוא כפריא לענין זה שאסור מן התורה לבשל עבורו על ידי ישראל, וחישינן שאם נתירו לאכל מזה, שמה ירבו בשבילו: (יג) שמא ירבה בשבילו. לתן בשר לתוך הקדרה, וזהו אסור דאורייתא כשמרבה בשבילו, אפלו הוא מרבה בפעם אחת קדם שיתן הקדרה על האש, ויש אומרים דהוי דרבנן כיון שהוא בפעם אחת, עין בית יוסף ומגן אברהם. ועין בספרי אהבת חסד פ"ק ז שברנו ראייה מהגמרא דהעקר פדעה הראשונה: (יד) אסור בשבת. לבריא להנות ממנו, אבל במוצאי שבת מתר מיד, וטעמו, דכיון דהאינו יהודי בשל בהתר, לא בעי להמתין בכדי שיעשה, וגם לא גזרו בזה משום בשולי אינם יהודים [הג"א]: (טו) מבעוד יום. רוצה לומר, והיה בדעתו מבעוד יום לקצץ הפרי בשבת, אפלו הכי אסור, מפני שאין הכנה מועלת כלל במחבר פיוצא בזה שהוא גדל והולך בשבת, אבל פרי שנגמר בשולו ושוב אין גדל והולך, מועלת בו הכנה אף על פי שהוא מחבר, אבל חולה שנחלה היום, אסור בכל גוני להנות לבריא משום מקצה דמחבר: (טז) שגדל והולך. עין במגן אברהם שמקשה, דלכטל הגדולים בעקר שהוא הרב של התר, ויהא מתר לבריא כשנחלה מבעוד יום, ובבאור הגר"א מצדד גם כן על הלכה: *ג (יז) בתולדת האור. והמבשל בו חביב. לפיכך המניח פרות או מים על התנור או בתוך [הקאכלי"ן] לאחר שהפסק התנור ונתפשו שם, כ"י חביב, ומדרבנן אסור להניח אפלו קדם שהפסק וכדלקמיה. וכל דיני בשול הנזכרים בסימן זה כ"י שכימים גם בדרך שנתבשל על ידי תולדת האור: (יח) ואפלו בתולדת חמה. ואפלו בדיעבד אסור. ואפשר דלאחר שבת מתר אף למבשל עצמו [חדושי ר' עקיבא איגר]: (יט) להטמינה וכו'. ואפלו מבעוד יום, דחל הוא דבר המוסיף הכל, כמבאר לעיל בסימן רנו סעיף ג, ואסור להטמין בו אפלו מבעוד יום כמבאר שם [הרא"ש]. ובחדושי ר' עקיבא איגר כ"י הביא בשם הרשב"א דמתר להטמין בו מבעוד יום, דכל שהוחם בערב שבת מן החמה מצטנן לגמרי בליל שבת: (כ) בחול. ואפלו אם לא יטמין

שער הציון

כא. חי אדם: ג. כב. חי אדם: כג. פרי מגדים: כד. ואף דחל מקרי מוסיף הכל, הינו מתבשיל ורותח אבל לא מתבשיל צונן, כדאיתא בפרק ב דבבא פתרא דחמימי חיים ודקרינן קריי [הרשב"א שם]. עוד כתב דתולדת חמה מתר להטמין בשבת כדבר שאינו מוסיף הכל:

יד. רמב"ן במלחמות פרק כירה: טו. מגן אברהם: ב טז. ומרא: ז. מגן אברהם: יח. פרי מגדים: יט. כן הוא בבאור הגר"א, ולפי זה אפלו אין עובר גדולים לבשל עבורו גם כן אסור לאכל מזה, ועין בפרי מגדים שמפקפק בזה: כ. מגן אברהם ושאר אחרונים:

חולה מבעוד יום ולא הבריא בשב' מותרת אפילו ביומה, מכל מקום מתני' הא מפרשה בהדי' דלאו בשהיה חולה ולא הבריא מיירי מדקתני אף על פי שמתחייב בנפשו ואלו שוחט לחולה ולא הבריא מותר לשחוט לכתחלה⁵²⁵.

• [טו, ב] המבשל לחולה בשבת אסור לבריא גזרה שמי' ירבה בשבילו. פי' רבי' הרב ז"ל גזרה שמא אחר שיניח הקדרה על האש ירבה שם חתיכה בשבילו ומשום הכי גזרינן שמא יעשה כך לפי שיבא לידי איסור סקילה בכך. אבל אין לפרש שמא ירבה חתיכות בקדרה קודם שיתן אותה על האש דאפי' עביד הכי לית כאן איסורא דאורייתא אלא דרבנן לבד, שהרי ביום טוב מותר לכתחלה בכי האי גונא כדתניא⁵²⁶ ממלאה אשה קדרה בשד אף על פי שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת. ממלא נחתום חבי' של מים אף על פי שאינו צריך אלא לקיתון אחד⁵²⁷. אבל לאפות אינו אופה אלא מה שצריך. והתם נמי אמרינן אין מזמני' את הגוי ביום טוב גזרה שמא ירבה בשבילו, ועל כרחין אית לן לפרושי כי האי גונא שמא יתן בקדר' אחר שהיא על האש חתיכה נוספת על שאר חתיכות דאלו ליתן שם חתיכות הרבה בבת אחת קודם הנחתה על האש שרי, כדתניא ממלאה אשה קדרה בשד. אלא ודאי בזו אחר זו קאמר, ובאפיית הפת גזרו אפילו בבת אח' לפי שדרך האפיה ליתן זה אחר זה ומיהו קימא לן כרבי שמעון כן אלעזר דשריא אפי' בפת מפני שהפת⁵²⁸ יפה בשעה שהתנור מלא. ואם תאמר כיון דביום טוב נמי אסו' להרבות בזו אחר זו אמאי לא גזרינ' ביום טוב כדרך שגזרו בשבת. יש לומר דכיון שלצורך היום מותר לו לבשל כל מה שצריך לו ליכ' למיגזר שמא ירבה בזו אח' זו אא"כ זימן את הגוי דהשתא איכא למיגזר דפעמים שיזמנו אחר נתני' קדרה על האש וירבה בשבילו, ומסתבר, דבי"ט אפי' נתן בקדרה חתיכו' נוספו' בזו אחר זו ואחר

שכן ודאי טעמיה דרבי יהודה בנתנבלה בשבת שאינה מן המוכן לכלבים הוא⁵²²*. ועם תירוצו של רבי' ז"ל עלה פירוץ למה שקראה שם מוכן לאדם. והרמב"ן ז"ל תירץ דמוקצה מחמ' איסור' הבא מאליו הוי מוקצה בשהוכן על ידי איסור כגון ששחט את הבהמה שלא נראית אלא על ידי איסור שנעשה בה לפי שהוא ודאי כשבאת שבת ולא שחטה הקצה אותה מדעתו מחמת איסור שבת, אבל כל מה שיתכן שיוכן ממנה בלא איסור' כגון שמתה מאיליה שהרי נתכנה מאיליה לכלבים בלא שום איסור, ואם איתא דמוכן לאדם הוי מוכן לכלבי' ודאי הוה שריא לכלבים אפי' נתנבלה בשבת שהכנה זו לא הוקצת ממנה ומן הטעם הזה ביצה שנולדה בשבת מדינא שריא⁵²³ והינו דמקשי' בפרק קמא דביצה⁵²⁴ שבת בעלמ' תשתרי שאף על פי שהתרנגולת מוקצ' מחמ' איסור שחיטה ביצתה שאפשר להכנתה בלא איסור היה לן למשרי. ומיהו רת"ם ז"ל אוקמה לההיא כגון שהיה לו חולה מבעוד יום. ורבי' ז"ל פי' דלרבי שמעון קא מקשי ומינה שמעי' דחלוק היה רבי שמעון בשוחט, והכי מקשי' אי הכי לדידן דקימא לן כרבי שמעון בכל מוקצה בר ממוקצה מחמת איסור שדחאו בידיים בשבת דעלמא תשתרי.

כי שרי רבי מאיר כגון שהיה לו חולה מבעוד יום. ואם תאמר ומאי דוחקין לאוקומה למתני' בשהיה לו חולה מבעוד יום ורבי יהודה היא. דילמא בשלא היה לו חולה מבעוד יום ורבי מאיר היא דאס' משום מוקצה, וניחא לאוקמה טפי כותיה משום דסתם מתניתין רבי מאיר. יש לומר מדקתני שבת דומיא דיום הכיפורים מה יום הכיפורים אסורה באכילה ביומה בין שהיה לו חולה מבעוד יום בין שלא היה לו חולה מבעוד יום בין שהיה לו חולה מבעוד יום בין שלא היה לו חולה. ואף על גב דאי אפשר לומר דשבת דומיא דיום הכיפורי' לגמרי שהרי בשהיה לו

מנחות שם שדחה הראי'). ועי' בקו"ש בביצה סי' מח מש"כ בביאור מח' זו, [וראה עוד באור החיים שמות לא, יד, ומה שתמה עליו בפרדס יוסף]. ועי' במנ"ח במוסך השבת באות לט משה"ק על שיטת הר"ן מדין שוחט לחולה דמותר לבריא ניגזור דלמא ירבה בשבילו שישחוט בהמה גדולה והוי רבוי בשיעורא כיון דלחולה סגי בבהמה קטנה, ועי' הר צבי או"ח סי' קעז. [וראה ר"ן עירובין סח. רע"א ורש"ש שם, ובקני ראם גיטין ח, ב]. 528 צ"ל: נאפית יפה.

*522 ועי' בס' בית מאיר שבת יט, ב מש"כ ע"ד רבינו. 523 ראה עוד במשה"ב שם (ית, ב). 524 ב, א. 525 וכ"כ בתוד"ה כי שרי, ובאשכול ח"ג סי' ז. 526 ביצה יז, א. 527 וכן כתב רבינו בביצה שם, אולם הר"ן בביצה שם תולק וס"ל דרבי בשעורים אסור מה"ת אלא דמחלק דשבת דחוויה היא אצל חולה ולהכי אסורה מה"ת אבל ביו"ט שאוכל נפש הותר בו כל שהוא מרבה מותר וכו', (ומה שהוכיח הר"ן כשיטתו ממנחות סד, א יעוי' בשפ"א

תרומסי תרומה ותרומה לא שיכא אלא בתלוש⁵³⁹ והא דלא נקט לשון חתיכה לפי שדרך לקצצה בחתיכות קטנות כשרוצין לבשלה ולאותו חתוך קרי קציצה. אבל כשמחתכה לפני כהמה מחתכה חתוך גדול ולהיא קרי חתיכה. וטעמא דמבשל דאסי' משו' דדלעת לכוס לא חזיא כדאמרי' במסכת נדרים פרק הנודר מן המבושל⁵⁴⁰ כל מידי לא תפלוט קמיה רבך בר מקרא ודיסא. ואי קשיא לך כיון דחזיא לכלבים מוכן לאדם קרי' ליה כדאמרינן בפ"ק דביצה⁵⁴¹ גבי אפרוח שנולד ביום טוב דמוכן לכלבים הוי מוכן לאדם, י"ל דשאני דלעת דכיון שעומדת לאכילת אדם ואינה עכשו ראויה לאדם אף על גב דחזיא לכהמה מוקצה היא ומוקצת קרי' לה. זו היא שיטתו של ר"ת ז"ל, ולעיקר פירושו של רש"י ז"ל שפיר' מבשל אסור בחולה שנחלה בו ביום ומשו' הכי אסר כשקוצץ לו דלעת מן המחובר דבין [ה] שמשות מוקצה היתה אם כן לא היה ליה לרבא למיסתם לישניה ולמימר מבשל אסור כגון שקצץ לו דלעת, אלא הוה ליה למימר מבשל אסור כגון שחלה בו ביום וקצץ לו דלעת. ועוד דלשון שקצץ לו דלעת משמע דקאי אאותו חולה דאיירי ביה שהיה חולה מבעוד יום ואם בא רבא לקצר את לשונו היה לו להפך דבריו ולומר פעמים שהמבשל אסור כגון שקצץ לו דלעת שוחט מותר כגון שהיה לו חולה מבעוד יום, דאז ודאי היה במשמע שחלה בו ביום כיון שחדש בשוחט שחלה מבעוד יום. ועוד שסמך דבריו לדברי רב דמיירי בחולה שחלה בו ביום. ועוד דאם כדברי רבי ז"ל אין החלוק בין שוחט למבשל, אלא בין חלה מבעוד יום לחלה היום, ולא הוה ליה לרבא למימר אלא פעמים ששוחט ומבשל מותר כגון שהיה לו חולה מבעוד יום, ושוחט ומבשל אסור כגון שקצץ לו דלעת⁵⁴². ולא ירדתי לסוף דעת רבי ז"ל מפני מה לא העמידה כולה בחולה שחלה מבעוד יום ואפי' הכי בשקצץ לו דלעת מן המחובר אסור משום גורת פירות הנושרין דהא איכא התם מאן דאסר ביצת

נתינת הקדרה על האש מותר דלא גרע מפת דשרי רבי שמעון לפי שהפת [נאפית] יפה בשעה שהתנור מלא וכל שכן בשר. והה"ד אין מזמנין את הגוי גזר' שמא ירבה בקדר' אחר' קאמ' כנ"ל. ובשם רבי' יצחק ז"ל⁵²⁹ אף על פי שהתירו ביום טוב למלאת חבי' מים אף על פי שאינו צרי' אלא לקיתון אח', בשבת (ו) לא התירו להרכבו' בשביל הבריא אף על פי שמבשל לחולה משום תומרא דשבת, והיינו דאיבעיא להו במסכת מגחות פרק רבי ישמעאל⁵³⁰ אמדוהו לשתי גרוגרות ויש גרוגרת בעוקץ זה וגרוגרת בעוקץ זה ושלש גרוגרות בעוקץ אחר הי מיניהו מייתנין מכלל דפשיטא לן שאם יש שתיים בעוקץ זה ושלש בעוקץ זה שאסור להביא את השלש. ואם תאמר והא אמרי' בערובין פרק בכל מערבין⁵³¹ ההוא ינוקה דאישתפוך חמימיה אתו לקמי' דרבא אמר להו נישליה לאימיה ואי צריכא נחמו ליה אגב אימיה אלמא אפילו בשבת לרבות בשיעורא שרי. יש לומר נחמו ליה על ידי גוי קאמר⁵³², וכן פירשו שם רש"י ז"ל⁵³³ ור"ח⁵³³ *ז"ל.

הא דאמר רבא פעמים שהשוחט מותר כגון שהיה לו חולה מבעוד יום. פרש"י ז"ל⁵³⁴ ועדין לא הבריא דאין כאן איסור מוקצה ולא איסור שבת הילכ' מותר לבריא לכוס. והמבשל לחולה שנחלה היום אסור לבריא כגון שקצץ לו דלעת מן המחובר ובשלה לו דיש כאן איסור מוקצה דמחוברת היתה בין השמשות. ואית דמפרשי בדלעת תלושה ומוקצה דידה משום דקשה היא. ולא היא דדלעת רכה היא יותר מן הבשר. ועוד קצץ, מן המחובר משמ' דאי בתלושה לא שייך קציצה אלא חתוך כגון⁵³⁵ מחתכין את הדלועין לפני הבהמה עד כאן לשונו. ור"ת ז"ל פירשה⁵³⁶ בתלושה דאי במחוברת מאי איריא משום בישול כי לא נתבשלה נמי אסירא משום מחובר. ושפיר שייך קציצה בתלושה כדאמרי' בפר' אחד דיני ממונות⁵³⁷ אדמוקדך יקוד קוץ קראך וצלי, ובפרק במה מדליקין⁵³⁸ אמרינן כאן קצץ בן זכאי

בערובין סח. משה"ק בזה, ומש"כ ליישב בס' קו"ש בכיצה שם. *533 עה"ג עירובין שם, ועי' ריטב"א שם. 534 ד"ה פעמים. ולהלן שם. 535 שבת קנו. ב. 536 תוד"ה כגון. 537 סנהדרין לג. ב. 538 שבת לד, א. 539 קדושין סב, א. 540 מט, ב. 541 ו, א. 542 היינו בחלה בשבת.

529 וכן הביאו רבינו בחידושינו בכיצה שם, (וע"ע מש"כ רבינו בחי' בשבת קל, ב בד"ה דתניא), ובתוס' במנחות סד, א ד"ה שתיים. 530 סד, א. 531 סח, א. 532 ובחידושינו בכיצה שם כ' רבינו דאף ע"י ישראל שרו רבנן במקום מילה, וכ"כ בתוס' מנחות שם, וע"ע בתוס' גיטין ח, ב. ועי' מש"כ באו"ש פי"ח מהל' שבת. 533 ד"ה נישיליה, וכן בר"ן בכיצה כתב דלשיטתו דמרבא בשעורין מה"ת מיירי הכא בגוי, ועי' ברע"א

הוא אסור. לפחות: וקמחו נאסר. שלא יהו אחריס אופין קמחו משום קנס: *אקנויי. כלשון ממה בלא סודר אלא כשאר מטלטלין הנקניין במשיכה וקמחו י"ט אם נרץ לתת קמחו לאחריס שיהו מותרין לאפסות ולתת לו: ויא יטמין. כדקן שטמטמין [מאן] כלים: לשבת: עבר ואפה מזה. שישלם בשבת: ש"א יערים. לאחור שישלם לנורן יו"ט לא יערים לומר עדיין אני נרץ לתת קמחו לאחריס ולגבל תבשילין אחריס ויחריס לשבת דאי להכתיב בשלם שבת הא אמרן לעיל ממלחה אשה קדרה בשר ודע"פ שאין לריבא אלא לתמיכה אחת: ואם הערים אסור. לאכול לחמורין רבנן כדו שלא יבא לעקור מורת ערוב ולא דמי להערמה דרב אלא דמלת גרמא גרמא דהתם דילמא חיים שלא יקריח בשבט ומנע ולא שפתי: שאני הירבחה. כלומר לעולם עבר ואפה ומחר והערמה איתו ראה לנבי מוד דאיכא למימר דלחמורין רבנן בהערמה דהכא טפי ממויד דלילו מוד עבר ודמי חממי איתו אפין אחריס לומדין היינו והא ענמו פעמים מביד אל נכ וכן וטעה מורת ערוב אכל מערים סבר לעשות בהימח ולא ישיב אל לנו לחזור ויעקור מורת ערוב לכן קנסו רבנן: שביב שפתי אומרים שביב שני תבשילין. וזה תבשיל אחד הוא להכתיב בעלה לגבי הדג: ובית הדג אומרים. ד"ק תבשיל אחד מה:

אבז אימייה וההוא מעשה בשבת הוה דלמלא אפילו בשבת שרי לרבווי בשיעורא דלא קשיא שכבר פרש"י ז"ל שם וכן צמקס (גיטין ט: ד"ה אע"ג) דתימס ליה ע"י עכו"ם קאמר. והרשב"א ז"ל (כאן ד"ה ממלא) מוסיק עוד ואומר דע"י ישראל קאמר לא קשיא דכיון דלא מימסר אלא מדרבנן כיון דביו"ט שרי התם גבי מילה משום מלוא התירו לגמרי אפילו ע"י ישראל. מבי"ד דסבירא (ליה) [להרן] ז"ל דרבווי בשיעורא* בשבת לא מימסר אלא מדרבנן ותמתי עליהם דאי"כ מאי קא מיבעי לן התם בזמנא פשיטא דשלא מיימין דרבווי בשיעורא לא מימסר אלא מדרבנן* ורזי צירה לא מימסר מלאורייתא דהא תלמודא (אמר) אלו לנו אמדורו [אלא] לגרונרת אחת ומימתי שלם בעוקר אחד לא עבר אלאורייתא כלל ולאו היינו שנים בשני עוקלים לוקה וחייב טעמא.

דפיכך גראה לי צרור דודאי רבווי [שעורא] בשבת מלאורייתא מימסר ואפילו הכי לא דמי רבווי בשיעורא ציו"ט לרבווי בשיעורא בשבת ששבת דחיה היא אכל חולה ולא הותרה* ולפיכך כל שהעיקר מלאכת איסור אף תוספתו כמורו ומימסר מלאורייתא אכל יו"ט שאוכל נפש הותר זה דלפילו אפשר מעיו"ט שרי כל שהוא מרצה על העיקר כלנדי שיהא צנורא אחד תוספתו כמורו ועוד שגראה להם לחממי שיוון שאמרה מורה (שמות י"ג טו) אך אשר יאכל לכל נפש לא הותרה לשקול ולדקדק שלא יבשל אלא המלטרך אלו כלנדי ומשום הכי רבווי בשיעורא כל היכא דלא מפיש צנורא שרי אכל בשבת שהעיקר אסור אלא תוספתו כמורו מלאורייתא וכן יתן לידמות אכל חולה ולפי זה האי דשירובין דוקא ע"י נכרי היא: ●

אמר רבא "הלכה כרשב"א איבעיא להו *מי שלא הניח עירוב תבשילין הוא נאסר ואין קמחו נאסר או דילמא הוא נאסר וקמחו נאסר למאי נ"מ לאקנויי קמחו לאחריס אי אמרת הוא נאסר ואין קמחו נאסר לא צריך לאקנויי קמחו לאחריס אבל אפו ליה אחריני ואי אמרת הוא נאסר וקמחו נאסר צריך לאקנויי קמחו לאחריס מאי ת"ש *מי שלא הניח עירובי תבשילין ה"ו לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין לא לו ולא לאחריס ולא אחריס אופין ומבשילין לו כיצד הוא עושה מקנה קמחו לאחריס ואחריס * אופין ומבשילין לו ש"מ הוא נאסר וקמחו נאסר ש"מ: איבעיא להו עבר ב ואפה מאי מי קנסיה רבנן או לא ואתינן למפשטא מהא דתניא [ד"ה] מי שהניח עירובי תבשילין ה"ו אופה ומבשל ומטמין *ואם רצה לאכול את עירובי הרשות בידו אבלו* עד שלא בשל עד שלא הטמין ה"ו לא יבשל ולא יטמין ולא יאפה לא לו ולא לאחריס ולא אחריס אופין ומבשילין לו אבל מבשל הוא ליו"ט *ואם הותיר הותיר לשבת* ובלבד שלא יערים *ואם הערים אסור ויש"מ דאם עבר *ואפה אסור ודחי רב אשי שאני הערמה דאחמורו בה רבנן טפי ממויד *ולא איפשטא בעיין: בש"א שני תבשילין וכו':* מחני' דלא כי האי תנא דתניא אומר רבי שמעון בן אלעזר לא נחלקו ב"ש וכו"ה על שני תבשילין שצריך על מה נחלקו על דג וביצה שעליו שבש"א שני תבשילין וכו"ה אומרים תבשיל אחד* אמר רבא הלכה כותנא דידן ואליבא דב"ה דאמרי לא צריך אלא תבשיל אחד:

עקמנו כמורו: ואי אמרת הוא נאסר ואין קמחו נאסר מצי *אקנויי קמחו לאחריס. והקנאה מיהא צעי דללאו הכי אי אפשר משום דשלותו של אדם כמותו (קדושין מא:): ואסיקנא דהוא נאסר ואין קמחו נאסר. הלכך מצי לאקנויי קמחו לאחריס ומיניה כיון דהוא נאסר אסור הוא לאפות לאחריס אפילו ממקנן שהרי נאסר שלא יבשל כלל:

איבעיא דהו עבר ואפה מאי מהו שישלם בשבת: [ד"ה] ובלבד ש"א יערים. **לאחור שישלם לנורן יו"ט לומר עוד אני נרץ להזמין אורחים:** ואם הערים אסור. לאכול לחמור רבנן כדו שלא לעקור מורת ערוב וכבר כתבתי למעלה (ס' תפס"א ד"ה ומערים) דלא דמי להערמה דרב אלא זר אהבה (י"ב): דמלת גרמא גרמא משום דהתם כיון שהפסול נע לו ממחמת שממנו יו"ט צע"כ המירו לו להערים אכל הכא פשיטא גרמא לו פסידתו שהיה לו להניח ערובי תבשילין: *שאני הירבחה דאחמורו ביה רבנן טפי ממויד. לעולם עבר ואפה מותר והערמה לא דמי למויד *לחמורו רבנן בהערמה דהכא טפי ממויד דאלו מוד ערוב עבר ודמי חממי ואין צריך למדין ממנו לעברין חושבין אותו והוא ענמו פעמים יתן אל לנו לקיים מלוא עירוב אכל מערים סבור לעשות בהימח ולא ישיב אל לנו לחזור ולמדין ממנו ומעקר מורת עירוב הלכך קנסיהו רבנן: ויא אפשר בעיין. וספיקא דרבנן הוא ולקולא (טהרות פ"ד מ"ו):

על מה דחקו ע"ה דג וביצה שיערו שביב שפתי מביא אומרים שני תבשילין. נרץ זה תבשיל אחד הוא וצטל לגביהו: ובית הדג אומרים. דיו תבשיל אחד מה:

אמר רבא היצבתא כתנא דידן ואליבא דב"ה. כתב ר"ת ז"ל כספר הישר (מ"י ס"י ט"ז) דערובי תבשילין נרצין פת ותבשיל והא דלפילו צ"ש וכו"ה צנתי' אס נרץ תבשיל אחד או שני תבשילין היינו משום דצ"ש סברי דצעי תבשיל אחד לכלי ותבשיל אחד לקדרה דאע"ג דלא הו צלי ממש מכל מקום הא איכא זכר לשני תבשילין וכו"ה סברי דכיון דכולהו בכלל בשול נינהו תבשיל אחד סגי אכל פת אפילו צ"ה מודו דנעוה דלפיה ליתא בכלל תבשיל כדמוכח צ"ה אין מעמידין (ע"ו לה:): דשתי גזירות הוו בשל נכריס* והיצת ראי' לזה מלאורייתא צגמרא צריס פרכין (טו:): ותנא מיימתי ליה מהכא את אשר תאפו אפו וכו' (שמות טו, טז) אין אופין אלא על האפו ואין מנשילין אלא על המנושל משמע מההיא דפת ותבשיל צעיהו וליכא מאן דפליג עליה. ואין זו ראי' דרבי אליעזר שמותי הוא מדצ"ש (שבת קל: ע"ה דרש"י טז) וכו"ה הכי סבירא להו כדלמך חנינא צדיא אליבייהו צגמרא והא פליג ר' יהושע עליה דרבי אליעזר צירושלמי (ה"ה) דהכי איתא התם ר' אליעזר אומר אופין על האפו ומנשילין על המנושל ורבי יהושע אומר אופין ומנשילין על המנושל מאי טעמיה דרבי אליעזר דכתיב את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו מ"ט דרבי יהושע דכתיב (מ"ו) ואת אשר תבשלו בשלו* ע"כ. וצגמרין לעיל לא חשו לאיתוי הא דרבי שאינו נרץ לערב אלא תבשיל בלבד והותר צאמו עירוב לאפות ומהו וטעמיהו: לשבת וכן הוא דעת הפוסקים וכן עיקר כמבאר בקונטרס הרמב"ם:

א מ"י פ"ה מלכות יו"ט הלכה י סגנו לאון עה טוש"ע אר"ח סימן תקנ ספיק' ו: ב מ"י ס"פ הלכה ט סגנו טוש"ע אר"ח סימן תקנ ספיק' כ: ג מ"י ס"פ הלכה ה טוש"ע אר"ח סימן תקנ ספיק' טו: ד מ"י ס"פ הלכה יא ופ"ו הלכה י סגנו טוש"ע אר"ח סימן תקנ ספיק' ח: ה מ"י ס"פ הלכה יא ופ"ו הלכה י סגנו טוש"ע אר"ח סימן תקנ ספיק' ט: ו מ"י ס"פ הלכה י טוש"ע אר"ח סימן תקנ ספיק' טז:

שלמי הגבורים א [טור ס"י תקנ] ואפ"ו צ"ו יבוליס לשלם דלחור שנתנו להם צממא קמו ארוה ובעל העירוב (ח"י קמח) כתב מהסבירא לחמריס שלא הניחו עירוב אופין ומבשילין לני שהניחו עירוב דשלומו של אדם כמותו ולא נהירא דהדיא גרסינן איתו אפין אחריס: לשון ריב"ז ב [ה"א אות יג] עבר ואפה צמור מיו"ט לשבת הכי זה אסור כדקן שאסרו צממריס כדברי מור"ם ויא שלא החמירו צמור כמו שהחמירו צממריס ואע"פ שהממריס אסור המויד מותר שאין חושבין אותו עובר על עירוב צמור כמו שעצרים המערימין וכן הוא שיעת התלמוד וכן עיקר כמבאר בקונטרס הרמב"ם. ונלמה צעיהו שאלם עבר ואפה מיו"ט לחצרו בשני יו"ט של גליות מותר בצליה שהרי הוא לאוהב מיליה לחול ובשני יו"ט של ד"ה אסור לפי ששניהם קודש ותמור הוא מהאופה מיו"ט לשבת לפי שאינו יכול לאפות (ח"י) כיון שני ענמו* כמבאר בקונטרס הרמב"ם: ג [טור ששן] ועירוב זה פירש ר"ת (מורה"א) שנרץ לעשותו מפת ומימתי תבשיל פת לאפות עליו ותבשיל לבשל וכו"ה (נתי' טז) פירש דסגי תבשיל לבד וה"ר שמשון הזקן כתב כר"ת וכן הצלכות גדולות (יו"ט פמוד טעו) וכן וכו': לשון ריב"ז [ה"א אות דן] שאם הוצרך לאפות פת ציו"ט לנורן השבת נרץ לערב בשבת כדי להשית אפיה הפת ותבשיל כדי לבשל וכן היא שיטת בעל הלכות ומור"ה אומר

שיבת ריב"ב

הוא נאסר וקמחו נאסר. הוא נאסר לאפות וגם קמחו נאסר שלא יהיו אחריס אופין ומבשילין לו כעורו שלו משום קנס: *אקנויי קמחו. אם צריך הקמח לתת לאחריס במתנה שיהיו אחריס מותרין לאפסות ולתת לו: ולא יטמין. כדקן שטמטמין תבשיל לצורך שבת: ובלבד ש"א יערים. לאחר שישלם צרכו לצורך יום טוב לומר ערובי צריך להטמין אורחים כדי שיהיו תבשילין אחריס ויותרים לשבת דבתבשיל (ל)אחר הא אמרין לפיל (פ"א) דשרי (פ"י רש"י בגמ'): שאני הירבחה דאחמורו בה רבנן טפי ממויד. דמריס סבור לעשות בהיתר ולא ישיב אל לא לחזור ולמדין אחריס ממונו: בית שמיא אומרים וכו':

הוא נאסר וקמחו נאסר. הוא נאסר לאפות וגם קמחו נאסר שלא יהיו אחריס אופין ומבשילין לו כעורו שלו משום קנס: *אקנויי קמחו. אם צריך לתת קמחו לאחריס שיהו מותרין לאפסות ולתת לו: ויא יטמין. כדקן שטמטמין תבשיל לצורך שבת: ובלבד ש"א יערים. לאחר שישלם צרכו לצורך יום טוב לומר ערובי צריך להטמין אורחים כדי שיהיו תבשילין אחריס ויותרים לשבת דבתבשיל (ל)אחר הא אמרין לפיל (פ"א) דשרי (פ"י רש"י בגמ'): שאני הירבחה דאחמורו בה רבנן טפי ממויד. דמריס סבור לעשות בהיתר ולא ישיב אל לא לחזור ולמדין אחריס ממונו: בית שמיא אומרים וכו':

הוא נאסר וקמחו נאסר. הוא נאסר לאפות וגם קמחו נאסר שלא יהיו אחריס אופין ומבשילין לו כעורו שלו משום קנס: *אקנויי קמחו. אם צריך לתת קמחו לאחריס שיהו מותרין לאפסות ולתת לו: ויא יטמין. כדקן שטמטמין תבשיל לצורך שבת: ובלבד ש"א יערים. לאחר שישלם צרכו לצורך יום טוב לומר ערובי צריך להטמין אורחים כדי שיהיו תבשילין אחריס ויותרים לשבת דבתבשיל (ל)אחר הא אמרין לפיל (פ"א) דשרי (פ"י רש"י בגמ'): שאני הירבחה דאחמורו בה רבנן טפי ממויד. דמריס סבור לעשות בהיתר ולא ישיב אל לא לחזור ולמדין אחריס ממונו: בית שמיא אומרים וכו':

הוא נאסר וקמחו נאסר. הוא נאסר לאפות וגם קמחו נאסר שלא יהיו אחריס אופין ומבשילין לו כעורו שלו משום קנס: *אקנויי קמחו. אם צריך לתת קמחו לאחריס שיהו מותרין לאפסות ולתת לו: ויא יטמין. כדקן שטמטמין תבשיל לצורך שבת: ובלבד ש"א יערים. לאחר שישלם צרכו לצורך יום טוב לומר ערובי צריך להטמין אורחים כדי שיהיו תבשילין אחריס ויותרים לשבת דבתבשיל (ל)אחר הא אמרין לפיל (פ"א) דשרי (פ"י רש"י בגמ'): שאני הירבחה דאחמורו בה רבנן טפי ממויד. דמריס סבור לעשות בהיתר ולא ישיב אל לא לחזור ולמדין אחריס ממונו: בית שמיא אומרים וכו':

הוא נאסר וקמחו נאסר. הוא נאסר לאפות וגם קמחו נאסר שלא יהיו אחריס אופין ומבשילין לו כעורו שלו משום קנס: *אקנויי קמחו. אם צריך לתת קמחו לאחריס שיהו מותרין לאפסות ולתת לו: ויא יטמין. כדקן שטמטמין תבשיל לצורך שבת: ובלבד ש"א יערים. לאחר שישלם צרכו לצורך יום טוב לומר ערובי צריך להטמין אורחים כדי שיהיו תבשילין אחריס ויותרים לשבת דבתבשיל (ל)אחר הא אמרין לפיל (פ"א) דשרי (פ"י רש"י בגמ'): שאני הירבחה דאחמורו בה רבנן טפי ממויד. דמריס סבור לעשות בהיתר ולא ישיב אל לא לחזור ולמדין אחריס ממונו: בית שמיא אומרים וכו':

גמ' אמר רבא הלכה כותנא דידן וכו' והרב דוד ז"ל כתב דבית הלל דאמר תבשיל אחד הינו לתבשיל ולכל מאי דדמי ליה אבל באין אופין אלא איכ עירוב בפת מאן דפליג בהו ויא דאמר אביי לא שאנו אלא תבשיל אבל פת לומר שאינו יוצא בפת משום תבשיל דבעינן מרי דמילפת דומיא דתבשיל ואין צורך לומר שאינו יוצא בתבשיל משום פת שהוא עיקר חיי נפש וכן פסק ר' שמעון קיארא ז"ל בעל ההלכות לערוב בפת ותבשיל:

הגהות וציונים מה"ח ושאר פירושים (א) ושון שאם פרש ביצה נתן לתוך הדג או שריסק קפלוטותו ונתן לתוך הדג שון שני תבשילין (כ"י נ"י) [וכ"ה בגמ']: (ב) שיטמ"ק מ"ה, וכן בבי" ליתא: (ד) ג"י מלא הרועים: (ה) ג"י דית': (ו) דאיכא *פירוס דאחמורו וכו' כצ"ל. (שטמ"ק כ"י, דית, פ"י, ט"ז): (ז) גזירות הוו בשני ימים והפת (כ"י): (ח) דכתיב את אשר תאפו אפו ואת אשר וכו' כצ"ל. (שטמ"ק כ"י, כ"י): (ט) ע"י דאישי סימן י"א דל"ג וכן בירושלמי במתני' ליתא (ש"י): (י) ג"י מלא הרועים: (יא) בריא"ז נוסף: בשבת אבל יכול לאפות: בירושלמי במתני' ליתא (ש"י):

וכבר כתב השאג"א ז"ל ע"ז דאין ראייה מדברי התוס', דהם לא כתבו אלא דלצורך מילה התירו שבות זה להרבות בשיעור אבל שלא לצורך, ודאי מילה ועומר שוין הם, ובאמת על דברי התוס' ז"ל יש לדקדק דהא העמידו חכמים דבריהם במקום (כרת), ואפילו מפני שבות נדחית המילה ואין כאן מקומו בזה. אלא דהשאג"א ז"ל כתב בזה להקל מהא דכתב הר"ן ז"ל בכיצה (י"ז ע"א) בטעמא דהאי מילתא דמלאה אשה משום דאוכל נפש ביו"ט הותרה ע"כ אין בתוספת גם כן איסור, אבל לענין חולה דדיחוי הוא תוספת (הוי) איסור, ומילה ביו"ט ג"כ התירא הוא וא"כ ביו"ט מותר לרבות בגברי כמו לרבות בשיעור ואין בין יו"ט לשבת כו', וע"כ רבנן דשרו לרבות בגברי לאו משום פירסומי מילתא הוא ומותר אף בשבת ומתני' דאין בין אתיא כרבנן.

ונזראות נפלאותי על דבריו ז"ל מש"כ בדעת הר"ן ז"ל, דלענין מילה ועומר מודה הר"ן ז"ל דריבוי שיעורא אין איסורו אלא מדרבנן, ולא ידעתי מאי שנא בין פיקוח נפש בשבת לעומר ומילה או כל אלו הותרו הם בשבת או כולם שווין דדחוייה היא, והאמת דהכל דחוי' היא מדאסרינן מכשירין שאפשר לעשותן מערב שבת ודוקא אוכל נפש ביו"ט התירא היא ולא נאסר מעולם, וא"כ בין ביו"ט בין בשבת לדעת הר"ן ז"ל אסור להרבות בשיעור מן התורה לשיטתו, ולרבות במלאכה ובגברי כגוונא דר"י ור"ח אסור מדרבנן, וצ"ע בהא דאמרו ז"ל ביומא דשבת הותרה אצל עבודה וכבר הערנו בזה במקום אחר:

• **אבל** בעיקר דברי הר"ן ז"ל שכתב דלרבות בשיעור יש איסור מן התורה צריך אני לדבר בזה קצת, ועיקר ראייתו הוא מהא דאיבעי' לן (במנחות ס"ד ע"א) מאי מייתנין אי ג' בעוקץ אחד או שנים מב' עוקצין, ואי בג' מעוקץ אחד ליכא איסורא כלל, מאי קמיבעי' ליה פשיטא דג' מייתנין ואילו אמדוהו לגרוגרת א' ומייתי ב' מב' עוקצין חייב חטאת, ואי מייתי ג' מעוקץ אחד מותר, וא"כ פשיטא דמייתי ג' מעוקץ אחד, אלא ש"מ דאיכא איסורא דאורי' בתוספת.

וצריך להבין דע"כ היכא דאין לפניו אלא ג' בעוקץ אחד, ודאי מותר לקוצרו אפילו אמדוהו לגרוגרת אחת, ואין מקום לומר דאיכא איסורא דאורייתא אלא היכא שיש לפניו גם א' בעוקץ אחד או אסור

בין בחול בין בשבת נקצר בשלשה, ופליגי התם נמי ר' ישמעאל וחכמים בשיעור קצירה, ר"י אמר דבחול קוצרין ה' סאין דעשרון מובחר אתי מה' סאין, ובשבת אין קוצרין אלא ג' סאין, ומרבה בהרקה וטוב יותר להרבות במלאכה אחת היינו בהרקה מלהרבות לקצור עוד ב' סאין שיש בהן מלאכות הרבה לקצור ולזרות, ואמר רבה ר"י ור"ח אמרו דבר אחד כי היכי דר"ח אמר כיון דאפשר ביחיד לא טרחינן לקצור ה' סאין, ודחי הש"ס ע"כ לא קאמר ר"י אלא היכא דליכא פירסומי מילתא, אבל הכא דאיכא פירסומי מילתא מודה ליה לרבנן, וע"כ לא קאמר ר"ח אלא היכא דאיתעביד צורך גבוה, אבל היכא דלא איתעביד צורך גבוה לא אמר משום דעשרון מובחר אתי יותר מה' סאין.

וסברת רבה היא דתרוייהו בשיטה אחת דלא שרינן להרבות במלאכת שבת שלא לצורך ואפשר בלא"ה, ובחול לא עבדינן אותה אלא למצוה מן המובחר, עכ"פ שמעינן מזה דאין לעשות מלאכה שהותרה בשבת ברבים אלא לאיזה צורך, אבל בלי שום צורך טוב לעשותה ביחיד, וא"כ ה"ה למילה טוב למול בשבת ע"י יחיד.

אלא דהרמ"א ז"ל בתשובה הקיל בזה מדברי התוס' במנחות (ס"ד ע"א) אהא דאיבעי' לן התם חולה שאמדוהו לשני גרוגרות והיו שנים בשני עוקצין וג' בעוקץ אחד, אי מייתנין לשנים שכב' עוקצין או לג' שבעוקץ א' אף דהוא יותר מכדי צרכו, ופשיט הש"ס דג' מעוקץ אחד מייתנין דהא ממעט בקצירה, וע"כ לא קאמר במתניתין למעט בשיעור היינו היכא דממעטא נמי קצירה, אבל הכא טוב יותר להרבות בשיעור ולמעט בקצירה. וכתבו התוס' הא דמשמע מכאן דאסור להרבות אף בלי שום טורח, ובכיצה אמרו ממלא אשה קדירה אע"פ שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת אלמא מותר להרבות בשיעור, ותירצו דיו"ט קיל, והקשו עוד מהא דניחוס ליה אגב אמי', ותירצו דאפילו אי התירו על ישראל היינו משום דלצורך מילה היא, ומילה גופה דחיא שבת ע"כ לא קאמרו בה רבנן להחמיר, שמעינן מדברי התוס' דלענין מילה מותר להרבות בשיעור וא"כ ה"ה להרבות בגברי דהא מדמי הש"ס הא דר"י דמשום ריבוי שיעורא הוא להא דר"ח דמשום ריבוי גברי, וכיון דבמילה מותר לרבות בשיעור ה"ה דמותר לרבות בגברי.

והנה, הר"ן ז"ל בפרק האורג הביא דברי הרשב"א ז"ל בצבי שנכנס לבית דיכול לנעול את ביתו אף דהצבי ניצוד ג"כ, והביא ראיה לזה מדברי הירושלמי, והר"ן ז"ל השיג עליו מטעם פסיק רישי, ועי' בש"ג שכתב ישוב לדברי הרשב"א ז"ל דפסיק רישיה אינו אסור אלא כשאינו עושה מלאכתו היתר, וסברא זו צ"ע בכמה מקומות בש"ס, עכ"פ בזה מסכים גם הר"ן ז"ל לדברי הרשב"א דבמקום מצוה כמו פיקוח נפש מותר לכיין להעלות דגים עם התינוק כמבואר בדברי הראשונים שם, וכתב הר"ן ז"ל ע"ז וכיוצא בזה אמרו בש"ס דילן ביומא, ואני תמה הא מבואר במנחות (שם) דאפילו רבא לא קאמר בנתכוין להעלות דגים אלא דפטור אבל מודה דאסור, וביומא לא אמרי דמותר אלא בלא כוונה, ועוד קשיא לי בדברי הר"ן ז"ל דידיה אדידיה כיון דהוא ז"ל דעתו דלהרבות לצרכו איכא איסורא דאורייתא, א"כ אמאי התירו לו לכיין למלאכת הרשות ולעבור על איסור תורה, אם לא שנאמר כיון דבלא כוונה ג"כ הוא פסיק רישי' ע"כ גם אם מכיין מותר ומחשבתו לא מעלה ולא מוריד, וע"כ לא ס"ל להר"ן ז"ל דאיכא איסור תורה אלא היכא דאפשר בלאו הכי.

עכ"פ מהא דמנחות מוכח דאסור לכיין לדבר הרשות, אלא די"ל דלאיכא דאמרי התם דרבה ורבא פליגי בלא שמע שנפל התינוק י"ל דבשמע לכ"ע מותר, אבל באמת לא נראה כן אלא דלאיכא דאמרי פליגי נמי בלא שמע אבל בשמע ג"כ פליגי, והכי נראה מדברי הרמב"ם ז"ל (פ"ב מה' שבת הט"ז) ומהא דאמר רבא ליחום לי' אגב אמיה, נראה ראיה ברורה דגרסינן במנחות רבא אמר פטור, וסיוע לפסק הרמב"ם ז"ל כי אין נראה לחלק בין לבשל לצורך מצוה ולצורכו, לפורס מצודה להעלות דגים ותינוק:

אחר כל הנ"ל נחזור לראשית דברינו דאין שום מקום לומר דלצורך מצוה ולצורך הרשות מותר לכתתלה, וא"כ אין ראיה ג"כ להתיר לריבוי גברי, ועד כאן לא קשרו רבנן אלא בעומר דליכא פירסומי מילתא אבל בעלמא לא:

והא פשיטא (לו) [לי] דליכא (דריבוי) [בריבוי] גברי איסורא דאורייתא, אלא אפילו איסורא דרבנן מספקא לי אם יש בזה, ולענ"ד נראה דליכא בזה אלא טירחא יתירה, וכן בהאי דינא דר"י ג"כ ליכא איסורא

להרבות בחנם, וא"כ אכתי תיקשי מאי קמיבעי' ליה הא ג' בעוקץ אחד הותר אפילו לגרוגרת א' היכא דאי אפשר בענין אחר, ובב' עוקצין חייב חטאת, אלא ע"כ כיון דאמדוהו לב' גרוגרות מן התורה הותרה לו אפי' מב' עוקצין ואפילו יש לפניו ב' בעוקץ אחד, אלא דלכתתלה הוא דאמרינן ליה להביא ב' מעוקץ אחד, וא"כ הכא דיש ג' בעוקץ אחד ואיכא בזה נמי איסורא דרבנן להרבות כשיעור קמיבעיא ליה להשי"ס איזה מהן יעשה, ולא ידענא היכן מצינו באיסור שבת איסור מן התורה ולית ביה חיוב חטאת, ואיזה איסור יש בזה כיון דלא הוסיף במלאכתו כלום, בשלמא בב' בשני עוקצין ובב' בעוקץ אחד י"ל בזה איסור דכל מקום שאתה יכול כו' ואסור להרבות במלאכות בחנם, אבל הכא דאינו מרבה במלאכה כלל איזה איסור יש בזה, והא לא דמיא אלא לשוחט לחולה דמותר לבריא אף דיש לחלק, וכן אמרו (במנחות שם) הפורס מצודה להעלות דגים והעלה דגים ותינוק פטור, ומשמע ככל פטורי דשבת דפטור אבל אסור מדרבנן, ודברים אלו עמוקים ורחבים המה מני ים וצריך לדקדק בהן הרבה.

אבל להרבות בבישול נראין לי דברי הר"ן ז"ל, וחוששני אפילו מחטאת כיון דמרבה בידיים, ואי צריך אומד כמה צריך לבשל לחולה, כגון דלא צריך ליה אלא חתיכה אחת והוא מוסיף בידיים עוד כמה חתיכות, אמאי לא יתחייב עליהם משום בישול אם הוא מרבה בכוונה לצרכו, ולא מיבעי' להוסיף אחר שהוא עומד אצל האש פשיטא דחייב חטאת, וביור"ט התירו גם את זה משום דהתבשיל משוכח כדאיתא בשו"ע, אלא אפילו ליתן הכל ביחד ולהעמידו אצל האש ג"כ מסתבר לאסור כיון דברצונו הוא מרבה ואין ההיתר מכריחו לזה, א"כ הוא עושה מלאכה שלא לצורך כלל.

והנה רבה ורבא דפליגי בנתכוין להעלות דגים והעלה דגים ותינוק, איכא התם תרי לישני לחד לישנא לא פטר רבא אלא היכא דדדעתיה אתינוק גם כן, ולפי זה משמע דרבה מחייב אפילו דעתיה נמי אתינוק כיון דמכיון נמי אדגים אזלינן בתר מחשבתו, וא"כ כל שכן הכא כשהוא מרבה בשבילו שהוא מוסיף במלאכה דודאי חייב, אלא דלפ"ז תיקשי לנוסחא דילן במנחות בהאי פלוגתא דרבא מחייב, א"כ היכי אמר רבא בההוא ינוקא ליחום ליה אגב אמיה אפילו ע"י נכרי, כיון דבישראל איכא איסורא דאורייתא, אבל הרשב"ד ז"ל העתיק דרבא פוטר ע"ש.

ב חלון טו וזכר וימי.
ג שבת לח במשנה
כתבא קמא דר"י הרי"ף
ודמב"ם פרק ט.

(ז) גם לאחרים, ולערב מתר גם לו מיד (ואם אמר לאינו יהודי לעשות לו מלאכה בשבת, עין לעיל סימן שז סעיף כ): ב. השוחט בשבת לחולה, בין שחלה מאתמול בין (ח) שחלה היום, (ט) מתר הפריא לאכל ממנו (י) חי (בשבת), אבל המבשל (או עשה שאר מלאכה) לחולה, (יא) אסור (בשבת) לבריא או לחולה (יב) שאין בו סכנה, דחישנין (יג) שמא ירבה בשבילו. הגה ונאפלו בשל על ידי אינו יהודי (יד) אסור (טז) בשבת (תוספות פרק קמא דגיטין ור"ן פרק אין מעמידין). ואם קצץ פרות מן המתקר לחולה בשבת, אפלו היה חולה (טז) מבעוד יום, אסור לבריא בשבת, משום (טז) שגדל והולך בשבת ויש בו משום מקצה (בית יוסף בשם אורחות חיים): ג. יכשם שאסור לבשל באור כף אסור לבשל (יז) בתולדת האור, כגון לתן ביצה בצד קדרה או לשברה על סודר שהוחם באור כדי שתצלה. (יח) ונאפלו בתולדת חמה, כגון בסודר שהוחם בחמה, אסור, גזרה אטו תולדת האור, וכן אסור (יט) להטמינה (כ) בחול או באבק דרכים שהוחמו

שערי תשובה

סימן כח. ועין בשער אפרים סימן כח ובשבות יעקב חלק ב סימן קמח ולעיל סימן קח, ועין בכרכי יוסף: (ב) בשבת. עין באר היטב. ועין בסימן קיג פ"ט. ובקצת הפסוק שם, ובנינו הכלים רגילין להורות הכשר לכלי חרס על ידי הגעלה שלש פעמים כמבאר ביונה דעה שם: (ג) להטמינה. עין באר היטב. ועין בנודע ביהודה מהדורא תנאא כ"ג דמליח כרותם דצלי הוא מדין תורה לענין שמבליע כמו כלי. אבל לחשב כמו צלי לענין אסור בשול בשבת או לאסור הפסח שמלחו משום צלי מחמת דבר אחר, לא, עין שם:

באר היטב

ד. חי. וכלא מליחה. טור. ועין ביונה דעה סימן סז סעיף ב בהרחה מיהו בעי, ועין סימן שכח סעיף יא: ט. בשבת. אבל במוצאי שבת מתר מיד, ש"ך, וטעמו דכין דהאינו יהודי בשל בהתר לא בעי להמתין בכדי שיעשו, מגן אברהם. ועין ביונה דעה סימן קיג סעיף קטן י' כתבתי בשם האחרונים דאסור אפלו לחולה עצמו במוצאי שבת, עין שם: ו. והולך. ומירי בפרי שלא נגמר בשולו [בית יוסף], אבל בנגמר בשולו לא אמרינן שגדל והולך, מגן אברהם, עין שם: ז. להטמינה. אפלו מבעוד יום, עין סימן רנו סעיף ג. וכתב רש"י בתשובה סימן סא דמתר לצלות על גז ורתח מחמה דלא מחלה בתולדת האור, עין שם, וכתב מגן אברהם דכריי אינם מכרחים, וגם בספר טל אורות חולק עליו, וכירושלמי איתא בהריא דאסור. כתב הרמב"ם, המבשל בחמי טכריא פטור דהוי בתולדת חמה. וכתב הר"ן דאסור להעמיד מאכל על גבי

באר הלכה

בגוף הדבר שנסתנה מכמות שהיה כמבשל וכיוצא בו, אבל המוציא מרשות לרשות, שלא נשתנה הדבר מכמות שהיה, אם בשוגג, מתר אפלו לו ונאפלו בו ביום, ואם במזיד, אסור אפלו לאחרים עד מוצאי שבת מיד, ומכל מקום יש להחמיר בכל אסורי תורה כמו מבשל, עד כאן לשונו. ודע, דלדעת השלחן ערוך דפסק כר' יהודה דבשוגג מתר להנות במוצאי שבת, זהו בכל מלאכות, דמנכר הקנס שקנסו חז"ל שלא להנות בו ביום עד מוצאי שבת, אבל בנוטע בשבת והוא הדין בזורע, דכלאו הכי אין יכול להנות לאלתר, שוגג שוה למזיד, דבשניהם צריך לעקר הנטיעה, כן איתא בהריא בגטין נג ע"ב בדעת ר' יהודה, עין שם: ג (*). ונאפלו בתולדת חמה וכו'. עין במשנה ברורה דלהשהות על תולדת חמה מתר, ובחדושי ר' עקיבא איגר מצדד דגם על תולדת אור מתר להשהות, דלא גרע מכירה גרופה דמתר פיון דלא שדך שמא יחמה: ד (*). להטמינה בחול. עין בפרי מגדים דאפלו אם הביצה צלויה כל צרכה גם כן אסור להטמינה, דאסור הטמינה הוא אפלו במבשל כל צרכה, כמו שכתוב בסימן רנו סעיף ז:

משנה ברורה

שגג בדין טו או שכח, כל זה בכלל שוגג הוא: (ז) גם לאחרים. הנה בגמרא פליגי בענין שוגג ומזיד ר' מאיר ור' יהודה, ודעת השלחן ערוך הוא דעת ר' יהודה, שכן הסכימו הרי"ף והרמב"ם והגאונים, והגר"א הסכים בבאורו לשיטת התוספות וסיעתם דפסקו כר' מאיר, דבמזיד אסור בין לו בין לאחרים עד מוצאי שבת, ובשוגג מתר גם לו מיד, ובמקום הצורך יש לסמך על זה בבשול בשוגג: ב (ח) שחלה היום. ולא אמרינן דהבהמה היא מקצה מחמת אסור דאיתקצאי בכין השמשות מחמת אסור שחיטה, שבאותו פעם לא היה חולה עדין שיהיה דעתו עליה לשחטה, דהא אנן קומא לן כר' שמעון דלית לה מקצה אלא היכי דדחיה בידים, כגון גר שהדליקו עליו באותו שבת, דדחיה בידים שלא להשתמש בו באותה שבת פיון שהדליק בו, אבל גבי בהמה לא דחיה בידים. ועין עוד בבית יוסף: (ט) מתר הבריא וכו'. הטעם, פיון דעקר השחיטה לצורך החולה, טו דאי אפשר לכניח בשר בלא שחיטה, ולא שדך בזה שמא ירבה בשבילו: (י) חי בשבת. וכלא מליחה, דאסור למלח בשבת, והדחה בעי משום דם בעין, מה שאין פן דם הפלוע בו ליכא אסור כל זמן שלא פרוש: (יא) אסור בשבת. אבל במוצאי שבת מותר מיד ולא בעינן לזה בכדי שיעשה. וטעימה אם התבשיל יפה בשביל החולה, מתר גם בשבת: (יב) שאין בו סכנה. דגם הוא טו כבריא לענין זה שאסור מן התורה לבשל עבורו על ידי ישראל, וחישינן שאם נתירו לאכל מזה, שמא ירבו בשבילו: (יג) שמא ירבה בשבילו. לתן בשר לתוך הקדרה, וזהו אסור דאורייתא לשמרה בשבילו, אפלו הוא מרבה בפעם אחת קדם שימתן הקדרה על האש, ויש אמרים דהוי דרבנן פיון שהוא בפעם אחת, עין בית יוסף ומגן אברהם. ועין בספרי אהבת חסד בפרק ז שברנו ראה מהגמרא דהעקר פדעה הראשונה: (יד) אסור בשבת. לבריא להנות ממנו, אכל במוצאי שבת מתר מיד, וטעמו, דכיון דהאינו יהודי בשל בהתר, לא בעי להמתין בכדי שיעשו, וגם לא גזרו בזה משום בשולי אינם יהודים [הגר"א]: (טז) מבעוד יום. רוצה לומר, והיה בדעתו מבעוד יום לקצץ הפרי בשבת, אפלו הכי אסור, מפני שאין הכנה מועלת כלל במחבר כיוצא בזה שהוא גדל והולך בשבת, אכל פרי שנגמר בשולו ושוב אין גדל והולך, מועלת בו הכנה אף על פי שהוא מחבר, אבל חולה שנחלה היום, אסור בכל גוני להנות לבריא משום מקצה דמחבר: (טז) שגדל והולך. עין במגן אברהם שמקשה, דלבטל הגדולים בעקר שהוא הרב של התר, ויהא מתר לבריא כשנחלה מבעוד יום, ובבאור הגר"א מצדד גם כן פן להלקה: ג (יז) בתולדת האור. והמבשל בו חיב. לפיכך המניח פרות או מים על התנור או בתוך [הקאכליין] לאחר שהפסח התנור ונתבשלו שם, כ"י חיב, ומדרבנן אסור להניח אפלו קדם שהפסח וכלקמה. וכל דיני בשול הנזכרים בסימן זה כ"י שייכים גם כן בדרבן שנתבשל על ידי תולדת האור: (יח) ונאפלו בתולדת חמה. ונאפלו בדיעבד אסור. ואפשר דלאחר שבת מתר אף למבשל עצמו [חדושי ר' עקיבא איגר]: (יט) להטמינה וכו'. ונאפלו מבעוד יום, דחל הוא דבר המוסיף הכל, כמבאר לעיל בסימן רנו סעיף ג, ואסור להטמין בו אפלו מבעוד יום כמבאר שם [הרא"ש]. ובחדושי ר' עקיבא איגר כ"י הביא בשם הרשב"א דמתר להטמין בו מבעוד יום, דכל שהוחם בערב שבת מן החמה מצטנן לגמרי בליל שבת: (כ) בחול. ונאפלו אם לא יטמין

שער הציון

יד. רמב"ן במלתמות פרק כירה: טו. מגן אברהם: ב טז. גמרא: יז. מגן אברהם: יח. פרי מגדים: יט. כן הוא בבאור הגר"א, ולפי זה אפלו אין עובר גזולים לבשל עבורו גם כן אסור לאכל מזה, ועין בפרי מגדים שמפקפק בזה: כ. מגן אברהם ושאר אחרונים:

מעיקר הדין על בעלי הבתים לנתק את חיבורי החשמל בביתם, ורשאים²⁹⁴ ליהנות מהתבשילים החמים ושאר מכשירי החשמל שחזרו לפעול לאחר תיקון התקלה.

עוד בענין 'ריבוי בשיעורים', ובאיסורים

דרבנן, ובשעושה נכרי

לה. שם: דריבוי בשיעורים שלא לצורך אסור. ונחלקו דיעות הראשונים²⁹⁵ אם איסור 'ריבוי בשיעורים' מן התורה או מדרבנן. אך יש לדעת כי²⁹⁶ לא נחלקו אלא כשהמלאכה נעשית בהיתר (לצורך חולה, או בישול ביו"ט) ומרבה לעשות בפעולה אחת גם שלא לצורך, ובזה יש לדון אם פֶּשֶׁט ההיתר (מן התורה) בכל מה שעשה אם לאו, אבל בעושה באיסור לדברי הכל חייב על כל שיעור ושיעור מן התורה.

● ועוד יש לדעת כי²⁹⁷ ריבוי בשיעורים באיסורים דרבנן יש יותר מקום להקל בשעת

הצורך, ולכן כשמטלטל ברשות הרבים (שלנו, שהוא מדרבנן) לצורך פיקוח נפש, רשאי²⁹⁸ להוסיף באותו תיק או סל עוד דברים שצריך להם הגם שאין בהם צורך פיקוח נפש. ●

ועוד דנו הפוסקים²⁹⁹ בהרחבה אם יש מקום להקפיד על 'ריבוי בשיעורים' כשעושה על ידי נכרי איסורים דאורייתא בהיתר לצורך חולה אפילו אין בו סכנה או לצורך תינוק, וכיוצב"ז, וכשהנכרי³⁰⁰ אינו מכוין לצורך 'ריבוי בשיעורים' שפיר טפי להקל בזה לכתחילה במקום הצורך, כי הוי ליה מלאכת נכרי בפסיק רישא, ומצינו בפוסקים³⁰¹ להתיר זאת.

שבותים ע"י יהודי לחולה שאין בו

סכנה כשיכול ע"י נכרי, ושבותים

'ליתובי דעתיה'

לו. סעיף י"ז, שו"ע: חולה שנפל מחמת חליו למשכב וכו'. כבר נתבאר לעיל בהקדמה לסימן

מוקצה רובץ על °השלטרים והמתגים החשמליים. 294. וע' לעיל סי' שי"ח הערה 69 עוד בענין זה, כאשר הטכנאים מחללי שבת המה, ועושים לרווחת התושבים, ואין בדעתם כלל מפני פיקוח נפש. 295. ע' בית יוסף סי' שי"ח (ד"ה כתוב בא"ח) וסי' של"א (ד"ה ומ"ש וכן אם היה לא"ה), מג"א סי' שי"ח סק"ו, ס' תוס' שבת סי' שי"ח סק"ח ומשנ"ב שם סק"ג. 296. שו"ת הר צבי ח"א סי' קע"ז, שו"ת מנחת יצחק ח"ה סי' ל"ו, וע' בס' בני ראם (להגר"א גניחובסקי זצ"ל) סי' פ"ו שהרחיב בזה. 297. ע' ס' מחנה ישראל (להחפץ חיים זצ"ל) פל"א סעי' ב', שו"ת אבני ישפה ח"ג סי' מ"ה בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. 298. שו"ת עצי חיים או"ח סי' כ"ו (ד"ה אמנם) ס' מחנה ישראל שם, שו"ת מנח"י ח"ח סי' ל', שו"ת הר צבי שם (ותמה על האור שמח פי"ח מהל' שבת ה"א שאוסר בזה), שו"ת אג"מ ח"ב סי' ק"ג, שו"ת מחזה אליהו ח"א סי' ל"ה (ובאג"מ שם מיקל ביותר דלא הוי כלל ריבוי בשיעורים אלא הוצאה אחת דאגד כלי שמיה אגד, אמנם יש לציין דלאו הסוברים דיש איסור 'ריבוי בשיעורים' בשוחט בהמה או עוף גדול כשיכול להסתפק בעוף קטן (ע' בתהל"ד סי' שי"ח סק"ח, כה"ח סקפ"ז, מנ"ח סוף מוסך השבת, ערוה"ש סי' שי"ח סעי' ט"ז שמחמירים, ומאידך במט"א סי' תרי"ח סקי"ד ובאור שמח שם, שו"ת הר צבי שם ועוד ס"ל דאין בזה כלל ריבוי בשיעורים, דנטילת נשמה אין בה שיעור, וע"ע בשו"ת יבי"א דלהלן) ודאי הו"ל ריבוי בשיעורים גם בריבוי משא בכלי אחד (לולי דהוי איסור דרבנן). 299. ע' בזה בהרחבה ובסיכום כל שיטות הראשונים והפוסקים בשו"ת מנחת יצחק ח"ה סי' ל"ו, שו"ת יבי"א ח"ח סי' ל"ד. 300. ס' מאור השבת ח"א (מכתבי הגרש"ז"א י"ג - ד') ותו"ד: "כשניתק כל החשמל מהבית והנכרי הדליק הכפתור הראשי באופן שההיתר היה בשביל תאורה בלבד, אבל עי"ז נדלק גם פלטה ומיחם חשמלי וכו', אם מראים לו את האור ואין הנכרי חושב כלל על מה שבמטבח, מותר ליהנות מהמאכלים, ואם יראה לו על המיחם והפלטה יהא אסור ליהנות מהם", ומשמע מדבריו שכשאינן מראה לו על המיחם והפלטה, אין צריך לנתקם קודם לכן, דריבוי בשיעורים על ידי נכרי (כשאינו מכוין לכך בהדיא) הו"ל היתר מוחלט, וכ"ה בשו"ת או נדברו ח"א סי' מ"ה. 301. כמבואר בסי' רע"ו אות ט"ו.

אחד דכולם מפתחות, ומאידך י"ל דכיון דכל מפתח מתאים רק למנעול מסוים ולא לאחרים אפשר דהוי כז' מינין, ונפ"מ צמוציא ציו"ט צרור מפתחות שאינו צריך לכולם שאם מיקרי צ' מינים אין לטלטל אלא את מה שיש לו צורך יו"ט בהם. ואמנם כל ספק זה הוא רק לדעת ר"ת, אבל לדעת ר"י הרמב"ן והריטב"א דס"ל דכמה מיני אוכלין חשיב הוצאה נפרדת לכל מין ומין, פשיטא שגם הכא כל מפתח לעצמו נחשב מין נפרד שאין להוציאו.

• בדברי החפ"ן חיים בריבוי בהוצאה

ה) החפ"ן חיים צקפר מחנה ישראל [צ] כתב, שאם יש ציווי על איש הצבא שמוכרח לישא איה דבר מכל הציווי אין עליו איסור וכו', ואם החפצים האלו הם שלו ואין עליו ציווי מהממשלה שיהיו לו החפצים ההמה, איסור לישא אותם בעצמם עמו, אך אם נושאם בצירוף שאר החפצים שמוכרח לישא אותם מכל הציווי אפשר דאין על זה איסור וכדלקמן.

חייל שנושא
תפילין יחד עם
שאר החפצים

עוד כתב שם, ואם נושא מעות או תפילין יתפרסם בצגדו בערב שבת דשוב אין על זה רק הוצאה כללית יד ובמקום פסידא יש להתיר, ואם לא תפרסם מערב שבת בצגדיו נראה דיח לסמוך במקום הדחק כזה על ההיתר שכתבנו שנייחם בתוך יתר החפצים שמוכרח לישא אותם מכל הציווי וישאם ביחד, ולא ישא החפצים הנוספים ביד בפני עצמו וכו', עכ"ל.

ובצעמא דמלתא כתב החפ"ן חיים בהגה"ה שם, וז"ל, עיין במנחות ס"ד ע"א וציומא פ"ד ע"ב דמשמע שם דאם הוא מתכוין להעלות דגים וגם התינוק שנטבע לכו"ע אין צו משום מלאכה בשבת, ושם אפילו לכתחילה מותר כמ"ס הר"ן פי"ג דשבת וכו', ואין לחלק בין דבריו לענינו משום דהכא הלא מרבה בפעולה צעת מעשה, דהעלאת המלודה דדגים עם התינוק שנטבע יוכית, וכן ריבוי השיעור צבישול יוכית דסבירא ליה להרשב"א דאם מבשל עבור חולה שיש צו סכנה יותר מכפי הצריך לו כדי שיהיה גם לצריא אינו חייב חטאת עבור זה וכו', ואף דהר"ן חולק שם על הרשב"א וס"ד ללא התירו רק שם אבל בשאר מקומות כל היכא שהוא מתכוין הפעולה גם צבייל עצמו הוא איסור דאורייתא, ועיין צמג"א סי'

שער הציון

[צ] פרק ז'. [צדפוסים אחרים פרק ל"א]:

שי"ו שלא הכריע, עכ"ז במקום הדחק כזה פשוט דיך לסמוך על הרש"א וכו', עיי"ש מה שהאריך.

ודברי החפץ חיים אלו מחודשים, דאם ההיתר לישראל אה התפילין וכדו' עם שאר החפצים שמוותר לו לישראל מחמת פיקוח נפש הוא כההיא דמעלה אה התינוק שנטבע שמוותר אף שמכיון נמי להעלות אה הדגים יחד עם התינוק, זה תמוה, דהתם איירי שזשעה שמעלה אה התינוק מעלה ממש צאותו המעשה אה הדגים וקמ"ל דאף אם מכיון להעלות אה הדגים שרי כיון דעלם המעשה נקרא ע"ש הלל התינוק שמוותר מחמת פיקוח נפש, אצל זה פשיטא שאם אריך להוסיף צמעשה הצידה כדי להעלות אה הדגים ודאי דחייב על צידת הדגים. וצחידוש החפץ חיים שמוותר לישראל יותר עם החפצים שמוכרח לישראל, לכאורה אינו דומה לזה, דמנין להחיר להוסיף יותר משא על המשא שמוכרח לישראל, ושאיני צידת הדגים שהוא צאותו פעולה ממש של הלל התינוק.

תפילין וכלי נשק
מיקרי ב' מינין

ואם ההיתר הוא משום ריבוי צשיעורים שלדעת הרש"א איסורו רק מדרבנן, וצכה"ג יש להחיר, גם זה קשה, שהרי לדעת ר"ת צמתני' דקופת הרוכלין דוקא על האוכלין ועל הכלי שהוציא חייב צ' חטאות אצל על כל מיני הצשמים חייב אחת דהכל חשיב הוצאה אחת וכנ"ל, מ"מ חייב המוציא כלי נשק ושאר דברים המוכרחים לו לעבודת הצבא ומוסיף עליהם תפילין או סידור מסתברא דמיקרי צ' דברים ולא מין אחד, וא"כ אין לזה שייכות לדינא דריבוי צשיעורים דהתם מיקרי הוצאה אחת רק דמרצה צהוצאה, אצל כשעושה צ' הוצאות נפרדות אין זה ריבוי צשיעורים אלא ריבוי צמלאכות דלכו"ע חייב על כל הוצאה והוצאה צפני עצמה וכ"ש לדעת ר"י דאף צכמה מיני אוכלים דמיקרי כמה הוצאות, ול"ע.

ריבוי בשיעורין
בחיל המוציא

